

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobkyně: **S. M.**, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 12. 2002, č. j. OAM-800/CU-06-C10-2001, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze, ze dne 31. 3. 2004, č. j. 8 Az 110/2003-34,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalobkyně **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 17. 12. 2002, č. j. OAM-800/CU-06-C10-2001, žalovaný neudělil žalobkyni azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu). Současně rozhodl tak, že se na žalobkyni nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

V žalobě proti rozhodnutí žalovaného žalobkyně namítla nesprávné posouzení skutkového stavu věci. Po návratu do země původu by byla vystavena pronásledování a násilí. Dále požádala o udělení humanitárního azylu. Navrhla zrušení rozhodnutí žalovaného. Městský soud v Praze žalobu zamítl rozsudkem ze dne 13. 11. 2003.

Ve včas podané kasační stížnosti proti zamítavému rozsudku městského soudu žalobkyně požádala o ustanovení právního zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

K výzvě soudu ze dne 8. 1. 2004 žalobkyně předložila vyplněný formulář „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“ ze dne 22. 1. 2004, z něhož vyplynulo, že nemá žádné příjmy, závazky, ani žádný majetek.

Následně ji soud vyzval, aby ve lhůtě tří dnů sdělila, v čem spočívají náklady spojené s jejím pobytem na území ČR, jejich výši, prostředky, z nichž jsou hrazeny a způsob získávání těchto prostředků. Na tuto výzvu žalobkyně nereagovala.

Usnesením ze dne 31. 3. 2004 městský soud návrh žalobkyně na ustanovení zástupce zamítl. V odůvodnění konstatoval, že v odpovědi na výzvu ke zjištění splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků žalobkyně neuvedla žádné příjmy či osobní majetek. Ze správního spisu však vyplynulo, že je hlášena k pobytu mimo azylové středisko, přičemž podle § 43 zákona o azylu si žadatel o udělení azylu hlášený k pobytu mimo pobytové středisko hradí náklady spojené s pobytem na území z vlastních prostředků. Žalobkyně tak nepochybně musí mít příjmy nebo majetek, ze kterých tyto náklady hradí. Na výzvu soudu, aby tyto příjmy specifikovala, však žalobkyně neodpověděla. Soud proto žalobkyní uváděné údaje o výši příjmů považoval za nevěrohodné a dospěl k závěru, že skutečnosti odůvodňující osvobození od soudních poplatků neprokázala. Návrh na ustanovení zástupce proto zamítl.

Proti tomuto usnesení žalobkyně (dále též stěžovatelka) brojila včasnou kasační stížností založenou na důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Odkázala na čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, podle něhož má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, a to od počátku řízení. Navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení městského soudu zrušil.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel podle § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupen advokátem. V dané věci stěžovatelka není zastoupena advokátem a sama rovněž nemá právnické vzdělání. Povaha rozhodnutí, proti němuž kasační stížnost směřuje, však vylučuje, aby v posuzované věci bylo možno nedostatek podmínky povinného zastoupení považovat za překážku, jež by bránila vydání rozhodnutí, jímž se řízení o kasační stížnosti končí. Za situace, kdy předmětem přezkumu je rozhodnutí, jímž nebylo vyhověno žádosti účastníka o ustanovení zástupce z řad advokátů, by trvání na podmínce povinného zastoupení vedlo k vlastnímu popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, že účastník právo na ustanovení zástupce nemá.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí městského soudu v mezích důvodů vymezených stížnostními body (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a shledal kasační stížnost nedůvodnou.

Podle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení. Tato ústavní kautela se nepochybně vztahuje i na řízení před správními soudy. Její hlavní význam však tkví v povinnosti uvedených orgánů nebránit účastníku řízení, aby v řízení využíval právní pomoci. Základní procesní předpisy (občanský soudní řád, trestní řád, soudní řád správní) pak za určitých podmínek zakotvují i právo na ustanovení zástupce soudem [srov. čl. 6 odst. 3 písm. c) Evropské úmluvy o lidských právech].

Povinnost plynoucí státu z ústavně zaručeného práva na právní pomoc je dostatečně - i z hlediska obligatorního zastoupení pro řízení o kasační stížnosti - zabezpečena zákonem stanoveným způsobem (zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, s. ř. s.), byť by tento způsob přinášel pro žadatele o právní pomoc jisté potíže (podání žádosti, osvědčení zákonem stanovených podmínek, apod.). Je totiž věcí státu a nikoli subjektivních představ žadatele o právní pomoc, za jakých podmínek a jakým způsobem je - i nemajetným žadatelům - poskytnutí právní pomoci zabezpečeno (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 3. 1998, sp. zn. III. ÚS 296/97, in Sb. n. u. ÚS, svazek č. 10, usnesení č. 20, str. 409).

Pro ustanovení zástupce soudem stanoví soudní řád správní několik podmínek (§ 35 odst. 7 s. ř. s.): především musí být dány předpoklady pro osvobození navrhovatele od soudních poplatků. Další podmínkou je splnění předpokladu, aby ustanovení zástupce bylo třeba k ochraně práv navrhovatele.

Pro závěr, zda jsou u účastníka dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků, jsou významná hlediska uvedená v § 36 odst. 3 s. ř. s. (dle tohoto ustanovení účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků; dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne). Naopak je nepodstatné, zda jde o řízení, které je od soudních poplatků osvobozeno (§ 11 odst. 1 zákona ČNR č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích), nebo zda je od těchto poplatků účastník osvobozen ze zákona (§ 11 odst. 2 uvedeného zákona).

V daném případě soud zamítl žádost stěžovatelky o ustanovení zástupce z důvodu neprokázání předpokladů pro osvobození od soudních poplatků. Z výše citovaných ustanovení vyplývá, že povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na navrhovateli a soud zde nepostupuje z úřední povinnosti. Mezi tvrzením stěžovatelky obsaženým ve formuláři „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“ ze dne 22. 1. 2004, že nemá žádné příjmy ani majetek, a okolností jejího pobytu mimo pobytové středisko, z čehož vyplývá povinnost hradit si náklady spojené s pobytem na území ČR z vlastních prostředků, s výjimkou zdravotní péče (§ 43 odst. 1 zákona o azylu), vznikl zjevný logický rozpor. Na výzvu městského soudu k odstranění tohoto rozporu však stěžovatelka ve stanovené lhůtě ani později nereagovala. Za této situace městský soud nemohl její žádosti o ustanovení zástupce vyhovět, neboť nesplnila jeden z předpokladů rozhodných pro posouzení této žádosti, nedoložila totiž, že nemá dostatečné prostředky.

V daném případě krajský soud zamítl žádost stěžovatelky již s ohledem na skutečnost, že neprokázala nedostatek prostředků a tedy u ní nebyly zjištěny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Za této situace nebylo třeba zkoumat naplnění další podmínky, tedy potřebnosti k ochraně stěžovatelčiných práv.

Nejvyšší správní soud tedy shledal všechny stěžovatelčiny námitky nedůvodnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo žádné vady, k nimž musí kasační soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměla úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. srpna 2005

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu